

ISLANDIA.

ISLANDIA inter varias Oceani occidentalis insulas quæ Noruegiæ Regno subiectæ sunt, est maxima: & in littoribus maris passim ab hominibus ex piscatu potissimum, & re pecuaria viuentibus, incolitur. Mediterranea verò loca ob alpium altissimatum perpetuis fere niuibus obrutarum asperitatem, infrequentiora sunt. Panis bis coctus (quo non nisi importato lautiores vtuntur: ceteri enim pisces siccato panis loco vescuntur) farina, polenta, cerevisia, ferrum, cuprum, pannus Anglicus & institorum merces, classibus aduehuntur quo tannis per diuersos mercatores, qui vicissim piscium frigore duratorum, strues, & sulphures ibidem effossi moles, Balenarum pinguedinem, butyrum, seuum, coria boum, raias & panum VVARMAN euehunt. Duo in tota insula Episcopi sunt, qui ex Academia Haffnen si eo mittuntur, quorum alter boreali insulæ parti præest, & in Halar 3:0. 67:14. alter meridionali in Schalholt 3:24. 65:42. sedem habet. Ac vterque tenuem scholam latinam ædibus ad iunctam habet, in qua vigintiquatuor pueros suo sumptu alere & erudire tenetur.

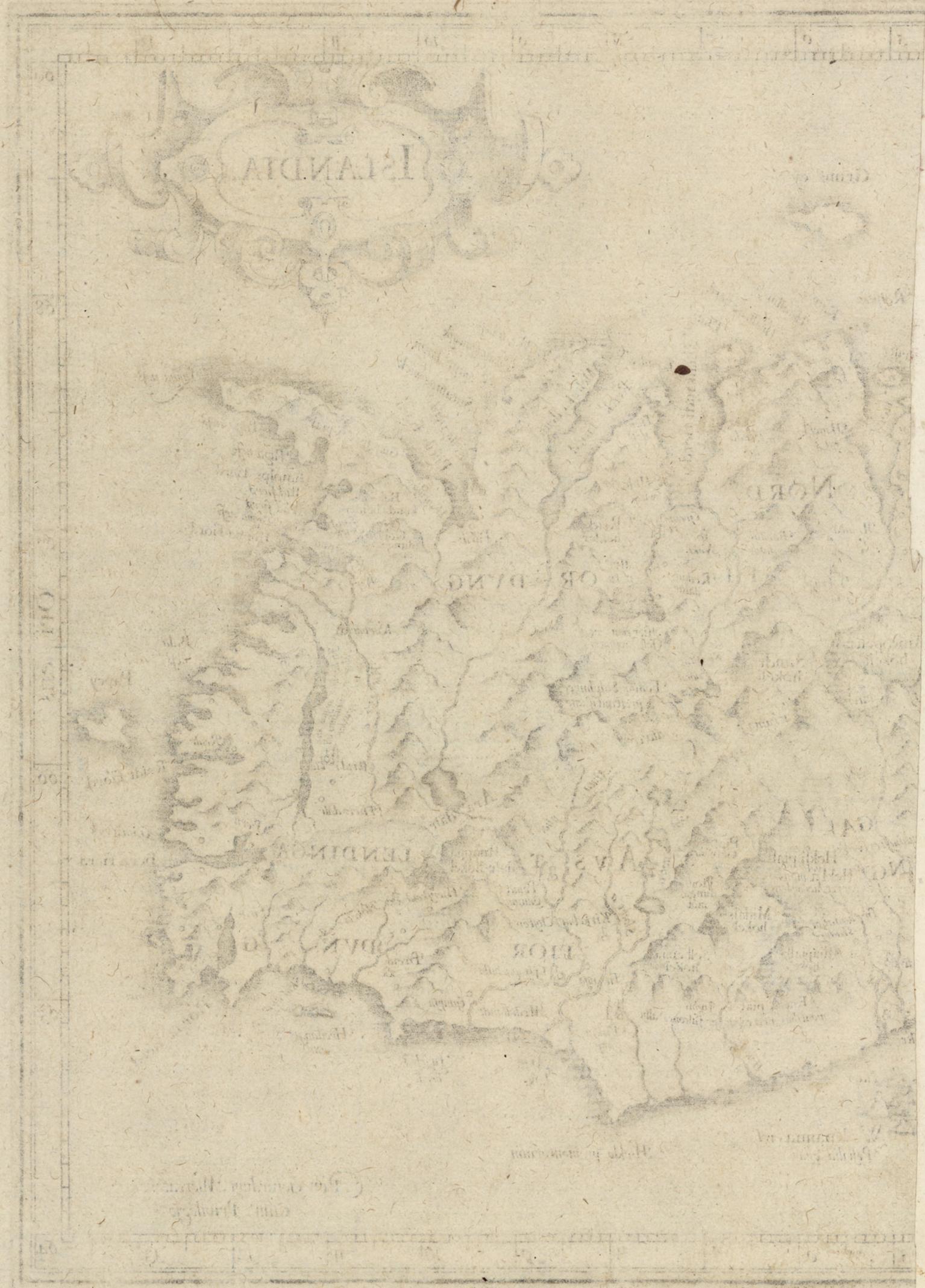
Islandia (inquit Georgius Agricola) tres sunt montes elati in cælum, quorum vertices perpetua niue carent, radices sempiterno æstuant igne. Primus vocatur Hecla 6:0. 65:39. alter Crucis, tertius Helga, id est sanctus. Ab Hecla non longè absunt fodinae sulphuris, penè unicum incolarum mercimonium, & vestigia insulæ: Mercatores enim naues eo onustas euehunt. Mons ipse cum furit, vt horribilia tonitrua insonat: projicit ingentia saxa: sulphur emittit: cineribus egestis terram tam longè circum circa operit, vt ad vigesimum lapidem coli non possit. Qui naturam tanti incendij contemplari cupiunt, & ob id ad montem proprius accedunt, eos vna aliqua voraginibus absorbet; nam & multæ sunt, & cineribus ita tecta, vt ab ipsis sibi satis cauere nemo possit. Atq; etiam prope exit ignis qui consumit aquam, & stupam non comburit. Hodie hæc insula vna cum Regno Norvægiæ Reginæ subiecta est, & ab ipso Præfectum accipit, qui in arce Bestede 360:36. 65:21. sedem suam tenet.

Meridiani distant ratione 66:30. paralleli
ad circulum maximum.

II

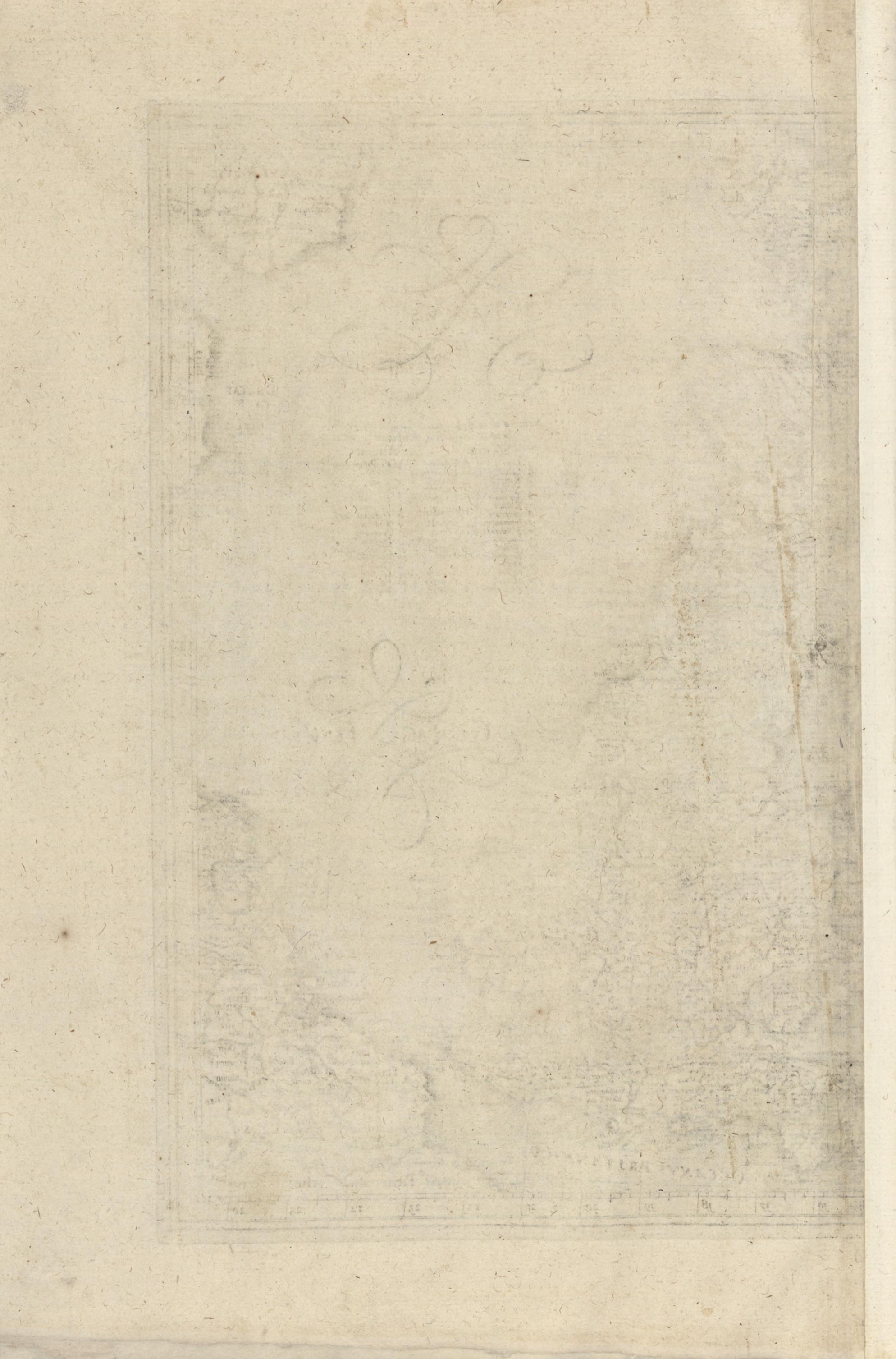

BRITANNICAE IN SV- LÆ: ANGLIA, SCOTIA & HIBERNIA, cum Orcadibus, Hebridibus, Mona, Vecta & cæteris insulæ circumiacentibus, sub nomine Britanniæ comprehensis.

BRITANNIA omnes Insulas, quæ inter Hispanias & Germaniam magno terrarum spacio Galliæ prætenduntur, suo nomine complectitur. Eam nuper Lhuydus Prudaniam: Thomas Aëolitus eques Britannus Prytanejam dici voluerunt, sed studio magis contentionis, quam veritatis incitati, contra Aristotelis, Lucretij, Iulij Cæsaris, & aliorum veterum scriptorum autoritatem ac fidem. Quia autem olim Britanni omnes se luteo inficerent, quod cœruleum efficiebat colorem, ut hoc horribiliore in pugna aspectu essent: ijdēq; quicquid depictum & coloratum *Brith* patria & antiqua lingua appellarent: recte quidam statuunt Græcos (qui primum hoc nomen ita conceperunt) ab incolis, quos *Brith* & *Briton* appellari accépissent, ad *Brith Tania*, quod regionem significat addidisse: & ideo Britanniam regionem Britonum, id est, pictorum & coloratorum dici non aliter atque Mauritania Mauri, Lusitania Lusi & Aquitania aquarum regio nominatur. Ut autem prisci Galli à Gomer filio Iaphet Gomeræ, Gomeritæ, Cimmerij & contractè Cimbri: sic etiam Britanni sua propria lingua olim Cuméri & Kimbri dicti sunt. Itaque eos veram esse Gallorum propaginem è nomine, situ, religione, moribus & lingua, manifestè constat. Britanniam autem omnibus cæli ac soli bonis natura donauit in qua nec rigor est nimius hyemis (ut habet Panegyricus Constantino dictus) nec ardor æstatis: in qua est segetum tanta fœcunditas, ut muheribus vtriusq; sufficiat & Cereris & Liberi: in qua nemora sine immanibus bestijs: terra sine serpentibus noxijs: contra, pecorū mitium innumerabilis multitudo, lacte distenta, & onusta velleribus: certe, quod propter vitam diligitur, longissimi dies, & nullæ sine luce aliquæ noctes, dum illa littorum extrema planities non attollit umbras, noctisq; metam cæli & syderum transit aspectus, ut sol ipse, qui alijs videtur occidere, ibi appareat præterire. Est sane Britannia naturæ gaudentis opus, quam quasi alterum orbem, extra orbem, ad delicias humani generis constituisse, & tanquam formam quandam ad eximiam pulchritudinem & vniuersi ornatum egregie depinxisse videatur, ea varietate gemmæ & descriptione amoenâ oculi quoconque inciderint, reficiuntur. Ut incolas taceam optima corporis habitudine, commodissimis moribus, mitissimis ingenijs & maximis animis, quorum virtus rebus domique bellique gestis est vniuerso terrarum orbi testatissima. Inter omnes Britanniæ insulas duæ reliquias magnitudine longe præcellunt: Albiun, sub qua Anglia & Scotia continentur, & Hibernia. Prima magnitudine est Albitum, quæ nunc sola nomen Britanniæ retinet, quod antea omnibus erat commune. Atq; hoc nomen magis è libris eruitur, quam in comuni sermone usurpatur, nisi quod Scotti se Albinich & suam regionem Albin adhuc vocent. Videtur autem ab albo dicta, quod apud plerasque gentes non tantum colorem sed etiam altitudinem significat. Qui enim hoc nomen imposuerunt, puto non nihil impulsos comparatione Angliæ cum Hibernia, inter quas angusti mari nauigatur. Nam cum alterum littus totum in montes consurgere videretur, alterum depresso & humile in campos æquales explicari, illam ab altitudine Albionem siue Albiun dixerunt. Huic autem ab humilitate an nomen aliquod dederint, longinquitas temporis & incolarum negligentia, in memoria refum vetustorum prodenda, facit incertum. Dicta est autem Hibernia, alias Ierna, alias Iuerna, alias Iris, & à Britannijs Yuerdon, & ab Anglis Ireland. Quæ nomina cum ab *Erim*, vt Hiberni eam indigent, sunt deducta, *Erim* autem ab *Hiere* originario illo vocabulo Hibernica dictione, quæ plagam occidentalem sonat, deriuetur, consenteaneum est *Erin*, quasi occidentalem regionem esse appellatam, quod hæc insula sit totius Europæ regio ad occidentem remotissima. In medio inter Britanniam & Hiberniam cursu *Mona* illa iacet, quæ Monoeda Ptolomæo, quasi Mon eitha, id est, *Mona* remotior, ad alterius differentiam, *Monabia* Plinio, *Menavia* Orosio & Bedæ, *Eubonia* Gildæ, *Menavy* Britannis, *Incolis Maning*, *Anglis The yle of Man* dicitur, *Pecore*, *piscibus*, frumento etiam sed magis industria hominum, quam terræ bonitate hæc insula & sibi sufficit & quotannis plurimum transmittit. Administratione felicior est Illustrissimi Comitis Derbiensis cuius sumptibus, in quos maximam annui prouentus partem impedit, præsente paratoque milite à vicinis hostibus defenditur. Controversias omnes Iudices, quos è suis eligunt & De Emsters vocant, sine scriptis & impensis dirimunt. Lapidem enim tollit magistratus, signatumque quærenti tradit, illo aduersarium & testes citat. Si quid ambiguum & maioris momenti, ad duodecim, quos Claves Insulæ appellant, refertur. Coronatores, quos vocant *Ancros*, qui vice Comitum officio funguntur, habet. Ita Iudex Ecclesiasticus citat, definit, infra octo dies parent, aut carceri intruduntur. Iudici & formulatijs nunquam hic ne denarius à populo impeditur. Quia autem in duas Australem & Borealem partes insula est diuisa, hæc sermoni communi ad Scotos, illa ad Hibernos accedit. Habet etiam suum Episcopum qui residet 14:48.55:20. vide 3. tab. Angliæ. Et hæc quidem de nomine, origine & moribus Britanniæ & de tribus eius præcipuis insulis in genere dicta sufficient: cætera & quæ ad statum politicum pertinent in singulis deinceps tabulis exponemus.

Medius Meridianus 15. reliqui ad hunc inclinantur ratione parallelorum 52. & 58.

SCOTIA

SCOTIAE REGNUM Albionis pars altera sed minor, ab incolis *Alban & Albin* & ab Hibernicis *Allabany*, quasi altera Hibernia (quæ à Bardis *Banno* dicta est) vocatur. Hiberniam enim *Scotiam maiorem*: & Scotorum in Britannia regnum *Scotiam minorem* historici appellant. Qui orientalem eius partem tenent & *Lauolandmen* id est inferiores vocantur, sunt origine Anglosaxones & Anglicè loquiuntur: qui vero occidentalem oram incolunt *Hechtlandmen* dicti. i. superiores sunt Scotti & Hibernice loquiuntur infestissimique sunt illis inferioribus qui Anglo idiomate vtuntur. Videntur autem Scotti sic dicti à vicinis quasi *schyte*. Quemadmodum enim Germani inferiores Schytas & Scotos vno nomine *sauter* id est sagittarios appellant; sic etiam Britanos vtrosque *Y-Scot* dixisse à Britannicis scriptoribus obseruatum est. Id sane constat eos à Scytis oriundos ex Hispania in Hiberniam & inde in hanc partem Albionis, quam nunc tenent, peruenisse & cum Piætis in vnam gentem coaliuisse.

Populus Scoticus in tres ordines dispescitur, in Ecclesiasticum, Nobilitatem & Plebem.

ECCLESIASTICVS ordo duos habet Archiepiscopos: *Sancti Andream* 17:28. 57:46. totius Scotie primatum, & *Glasgoensem* 15:44. 57:3.

Sub Archiepiscopo S. Andreæ octo sunt Episcopatus.

Dunkeldensis 16:20. 57:52. Aberdonensis 18:12. 58:40. Moraiensis 16:36. 58:44. Dumblanensis 16:12. 57:25. Brechinensis 17:38. 58:12. Rossensis 14:30. 59:12. Cathanensis 16:56. 60:9. Orchadensis 17:0. 61:0.

Sub Archiepiscopo Glasgoensi sunt tres Episcopatus.

Candidæ casæ. Lismoriensis, siue Argadiensis 14:40. 57:34. Sodorensis, seu insularum, videlicet Suræ, Mulæ, Ylæ, &c. 13:0. 57:24.

N O B I L I T A T I S ratio hæc est: vt primum locum obtineant *Rex* filijque *Regis*, partulegitimo editi, quorum si plures sunt, natu maximus princeps Scotie, reliqui absolute Principes dicuntur. Rex autem cum publicè inaugurator, populo vniuerso sancte promittit se leges & maiorum ritus veteraque instituta seruaturum, eoque iure quod à maioribus accepit usurumi. Secundum locum obtinent *Duces*: Tertium *Comites*: Quartum illi nobiles qui apud alias nationes extra insulam non vident & à Scottis *My Lordis* appellantur. Quod nomen tantam dignitatem in se continet, vt etiam illud Episcopis, Comitibus, & summis Magistratibus honoris ergo tribuant. Hosce Magnates posses dicere. Quintum locum *Equites aurati* aut *Barones* sibi vendicant, qui *Lordis* dici solent. In his nobilitatis gradibus hæc seruatur ratio, vt nullus designetur *Dux*, qui *Comitis*: nec *comes* qui Dominus *My Lord*: nec Dominus *My Lord*: qui *Equitis aurati* aut *Baronis* titulo non antea fuerit ornatus. In sextum & ultimum locum reiicitur illi, qui nullo certo honoris titulo insigniti, sed nobili familia prognati vulgo *Gentilmen* appellantur, vt sunt fratres & filii Comitum, Dominorum, Equitum auratorum natu minores; qui in nullam hereditatis partem succedunt: siquidem ea tota in filium natu maximum conseruandarum familiarum causâ iure Scotico deuoluitur. Plebs autem omnes qui diuinijs affluunt, quique hospitalitatis & clientelarum nomine bene audiunt hoc fere titulo (*Gentilmen*) decorat. Ab his autem Nobilibus insimi gradus, totum fere belli pondus pendet. Nam quamuis Scotti ad vnum omnes quicunque gradu locoue sint constituti, suis stipendijs Regi militare cogantur & propterea à vectigalium muneribus sint immunes: tamen hi præcipue cum cogitant ex qua familia sint profecti, maxima quæque pérícula summa animi magnitudine adeunt, vt sese familia sua dignos ostendant. In qua re non solù populi singularis utilitas: sed etiam ipsius Regis summa ac pene vnicæ opulentia inclusa continentur: siquidem ea ratione Rex nunquam necesse habet, vt externum militem suo sumptu auxilio euocet, cum ipse populus ad hostium frangendos impetus quasi ad commune quoddam incendium extinguedū opinione citius concurrat.

P L E B E I vero ciues partim sunt primarij opibus insignes qui magistratu in suis vrbibus funguntur: partim mercatores: partim opifices, qui omnes propter supra dictam à vectigalibus alijsq; oneribus immunitatem facile apud eos ditescant. Ne quid autem grauius in aliquani ciuitatem in publicis comitijs statuatur, permittitur à Rege tribus aut quatuor ab vnaquaque ciuitate euocatis ciuibus, vt cum reliquis duobus ordinibus suam sententiam de rebus propositis libere interponant.

DE IVRE ET MAGISTRATV.

Ecclesiastici olim decretorum & conciliorum authoritate continebantur, nunc autem vt cæteri legibus, quas Reges descriperunt, aut Regum voce confirmatas, tres ordines fixerunt, reguntur. Liber, qui Leges Municipales latine scriptas continet, titulum (*Regiam Majestatem*) habet, quod ab illis vocibus libri exordium ducatur: Reliquis legum libris Scotica lingua Comitiorum (quæ Parlamenta dicuntur) acta inscribuntur.

Magistratus sunt in Scotia, vt apud alias nationes, complures & diuersi. Inter hos proxime & secundum Regem, Regni procurator (quem Gubernatorem appellant) facile princeps est. Huic prouincia Regni

Regni gubernandi incumbit, si Respublica Rege forte orbetur, aut si Rex per ætatē Regni negotia non possit obire. Hic tanto in honore est, vt si quis illius dicto vel imperio morem non gerat, vi iolatae Regiae Maiestatis notam incurrat. Est & ibi Senatus perpetuus Edenburgi ex Clero & Nobilitate ita constitutus, vt Laicorum semper numerum æquet pars altera Ecclesiasticorum. Quibus adiicitur ex Ecclesiasticorum numero Præses, qui in dicenda ferendaq; sententia principem locum obtinet, nisi iudicio Regni Cancellarius intersit, ei enim in omni Reipublicæ negotio Scotti primas deferunt.: Qui capitis iudicio, magnum Iusticiarum: qui rei nauticæ, Admiralium: qui castris figendis, Marescallum: qui delictis inter aulæ septa vindicandis præficitur, Connestabilem, appellant. Sunt quoque in singulis prouincijs, quas Vicecomitatus appellat, qui præsunt singuli, quos Vicecomites antiquo vocabulo vocant. Horum authoritas in his rebus, quæ ad ciuiles causas & capitis summam pertinēt, decidendis non aliunde pendet, quam à iure quodam hæreditario, quo etiam illos sibi Vicecomitatus vendicant. Ut iij Vicecomites non à Rege creati, sed à parentibus nati iure quodam dici possint. Habent quoque Ciuitates atque oppida suos Præfectos, Balliuos ac id genus alios Magistratus, qui ciues in officio contineant & ipsarum ciuitatum priuilegia tueantur. Ita fit ut Scotorum Respublica ordinum apta dispositione, Legum sancta maiestate, & Magistratum firma autoritate, floreat & summā laudem mereri videatur.

Nomina Ducatum, Comitatuum & Vicecomitatuum Scotiæ.

D V C A T V S.

Rotsay 14:38. 57: 10 f. Albanie 14:40. 57: 42.

C O M I T A T V S.

Catnes 16:56. 60:9. Soterlant 15:30. 59:44. Rosse 14:30. 59:12. Moraue 16:36. 58:44, Buchquham 18:48. 59:4. Garniach. Garmoran. Mar 16:56. 58:28. Mernis 17:45. 58:20. Angus 17:20. 58:8 Govvri 16:28. 58:6. Fiffe 17:0. 57:36. Marche 18:16. 57:0. Athole 15:54. 58:0. StrathErne 16:4. 57:40. Menteith 15:54. 57:20. Leuenox 15:47. 57:8. VVagion. Douglasse 16:0. 56:48. Carrike 14:36. 56:32. Cravvford 16:8. 56:44. Annandale 16:40. 56:12. Ourmonth. Huntley.

VICECOMITATVS.

Bervvyk alias NorthBervvyk 17:54. 58:18. Roxburg 18:4. 56:34. Selkirk 17:31. 56:52. Tvedale 17:20. 56:38. Dunfrise 16:24. 56:16. Niddisdale 16:0. 56:18. VVigton 15:0. 56:10. Are 15:0. 56:49. Lanark 16:14. 56:56. f. Dunbretten 15:24. 57:10. Sterueling 16:10. 57:20. Louthean. Laudonia 17:0. 57:2. Clakmanan 16:36. 57:23. Tab. 3. Scotiæ. Kinros 16:44. 57:32. Fiffe 17:0. 57:36. Perth 16:8. 58:0. Angus 17:20. 58:8. Mernis 17:45. 58:20. Aberdone 18:12. 58:40. Bamph 17:42. 59:12. Forcs 16:40. 59:3. Tab. 2. Scotiæ. Inuerne 15:48. 58:56.

VNIVERSITATES.

S. Andreæ. 17:28. 57:46. Aberdeen 18:12. 58:40. Glasco 15:44. 57:3.

Medius Meridianus 15. reliqui ad hunc inclinantur
ratione parallelorum 57. 0. & 59. 30.

S G O T I A E
I L T A B V L A.

In qua sequentes, Comitatus, Vicecomi-
tatus & Vniuersitates.

Comitatus.

Cathenesia.
Sutherlandia.
Rossia
Morauia vulgo Muray.
Buquhania.
Marria.

Vicecomitatus.

Aberdone.
Bampf.
Forres.
Inuernes.

Vniuersitates.

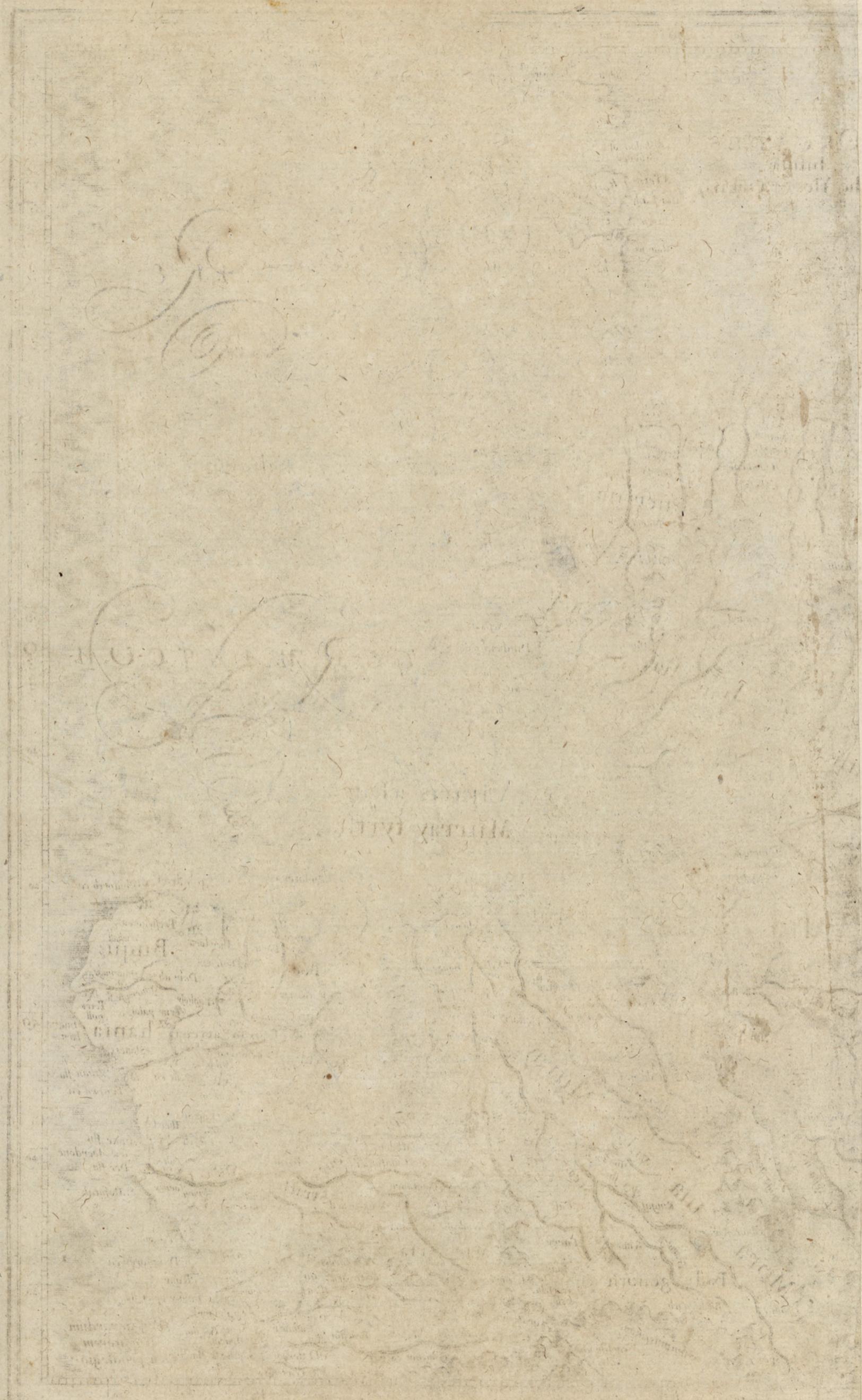
{ Aberdone.

Meridiani distant ratione paralleli 59:30.
ad circulum maximum.

V.

S C O T I A E

III. TABVLA.

Hos continet Ducatus, Comitatus, Vicecomitatus & Vniuersitates.

Ducatus.

Rotsay, Rosay forte.
Albayn, Bread Albayn f.

Comitatus.

Buquhania.
Marria.
Mernia.
Angusia.
Gourea.
Fifa.
Marcia.
Athole.
StrathErne.
Menteith.
Lenoxia.
Douglas.
Cariota.

Cravvford.

Anandia.

Vicecomitatus.

Bervvyk, alias NorthBer-
vyk.
Roxburg.
Selkirk.
Tiuedalia
Dunfrise.
Nythesdaill.
VVigton.
Ayr.
Lanarke, Lanryk forte
Donbrytoun.
Striuilingia.
Laudonia.

Clakmanan

Kynros.

Fifa.

Perthia.

Angusia.

Mernia.

Aberdone

Bamf.

Forres.

Inuernes.

Vniuersitates.

S. Andreas.
Aberdone.
Glasquo.
Edynburg.

Meridiani distant iuxta rationem 57:30. paral-
leli ad circulum maximum.

